

Convorbiri **C**orespondență **P**ortrete

FRANNY MOYLE

Constance

TRAGICA ȘI SCANDALOASA VIAȚĂ
A DOAMNEI

OSCAR
WILDE

Traducere din engleză de
Cristina Jinga

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Oana Bârna
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Iuliana Glăvan
DTP: Andreea Dobreci, Dan Dulgheru

Tipărit la Fedprint

Franny Moyle

Constance. The Tragic and Scandalous Life of Mrs Oscar Wilde

© Franny Moyle 2011

The Complete Letters of Oscar Wilde reprinted by permission of HarperCollins Publishers Ltd ©, 2000, ed. Merlin Holland & Rupert Hart-Davis.

Copyright quotations from Oscar Wilde's letters credited to the estate of Oscar Wilde 1862, 1985, 2000, 2011. Copyright quotations from Constance Wilde's letters © the estate of Constance Wilde 1983 and 2011. Copyright quotations from Lady Jane Wilde's letters © the estate of Lady Jane Wilde 1987, 1994 and 2011. Extracts from *Son of Oscar Wilde* © the estate of Vyvyan Holland 1954.

All rights reserved.

First published in Great Britain in 2011 by John Murray (Publishers)

© HUMANITAS, 2014, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MOYLE, FRANNY

Constance: tragica și scandaloasa viață a doamnei Oscar Wilde /

Franny Moyle; trad.: Cristina Jinga. – București: Humanitas, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-973-50-4307-0

I. Jinga, Cristina (trad.)

821.111.09 Wilde, O.

929 Wilde, O.

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

Mamei mele, Olga, și ficei mele, Rosa

Mulțumiri

Îi sunt profund îndatorată lui Merlin Holland, a cărui mare generozitate a făcut posibilă această carte: nu s-a mărginit să-mi împărtășească vastele sale cunoștințe despre Oscar, Constance și cercul lor de prieteni, ci mi-a pus totodată la dispoziție extraordinar de importanta sa colecție de manuscrise. Tocmai pentru că mi-a îngăduit să citez atât din scrisorile colecției sale personale, cât și din cele aflate în alte părți ale lumii, vocea lui Constance poate fi auzită din nou. Îi sunt, de asemenea, foarte îndatorată lui John Holland, care mi-a permis să studiez scrisorile și manuscrisele aflate în grija sa. Merlin și John mi-au furnizat totodată multe dintre fotografiile rareori văzute de public și reproduse în carte.

Le sunt recunoscătoare curatorilor Arhivelor Broadlands și conducerii Universității Southampton, care mi-au îngăduit accesul la rezerva uriașă, neexplorată, pe care o dețin sub forma a sute de scrisori schimbate de Constance și lady Mount-Temple. Profesorul Chris Woolgar și restul personalului de la Secția colecției speciale au fost deosebit de amabili. Mulțumirile mele se îndreaptă, desigur, și spre cei de la Biblioteca William Andrews Clark Memorial de la Universitatea din California, Los Angeles, care au fost de asemenea nespuse de prevenitori, permițându-mi accesul la colecția lor de manuscrise Wilde și dând curs numeroaselor mele solicitări.

Desigur, și alte instituții și persoane au contribuit la această carte. British Library și Morgan Library & Museum din New York s-au dovedit a fi excelente resurse, pe care le-am folosit cu regularitate. În plus, rămân îndatorată unor oameni precum managerul Hotelului Royal Oak din Betws-y-Coed și arhivistului de la Bedales School: plini de solicitudine, s-au întrecut pe ei înșiși pentru a-mi trimite toate prețioasele informații pe care le dețineau. Este genul de ajutor sincer care transformă cercetarea și redactarea într-o bucurie.

Sprijinul permanent al agenților mei, Georgina Capel și Anita Land, al editorului meu, Roland Philipps, și, bineînțeles, al familiei mele au făcut ca haosul și zbuciumul încercării de a înghesui scrisul în restul „portofoliului“ vieții și carierei mele să fi meritat efortul.

Introducere

„Dragă Constance... vin să te văd la ora nouă. Te rog să fi acasă – e important. Al tău dintotdeauna, Oscar.“¹ Așa suna biletul pe care Oscar Wilde, aparent cel mai de succes om din Londra în acel moment, îl scria la iuțea, cu creionul, soției sale. Era după-amiaza zilei de 28 februarie 1895, iar dramaturgul de patruzeci de ani, spiritual și *bon viveur*, scria biletul dintr-una din camerele pe care le ocupa temporar în luxosul Hotel Avondale din Picadilly 68, colț cu Dover Street. Era cuprins de o mare anxietate.

Biletul a pornit spre destinație, ieșind din hotel și pătrunzând în forfota hibernală a uneia dintre cele mai aglomerate artere din Londra, pe care omnibuzele trase de cai și trăsurile circulau neîncetat în sus și-n jos. Și-a croit drum printre cetățenii cu melon și joben, trecând pe lângă băieții care făceau reclamă, ale căror placarde-sandvici, prinse de umeri, propovăduiau de toate, de la plăcerile expoziției „Orientul în Londra“, deschisă la Olympia, până la magazinul internațional de blănuri de pe Regent Street, unde „un palton îmblănit, cu adevărat bun și rezistent, cu guler și manșete de blană“ era disponibil contra zece lire sterline.

Lăsând în urmă centrul splendid lucrat în piatră al Londrei, biletul a ajuns în mai modestul dar fără îndoială mai modernul cartier rezidențial Chelsea. Aici s-a apropiat de destinația sa din Tite Street, unde un șir de case terasate de cărămidă roșie dominau grădinile spitalului pentru copii Victoria, de o

parte, și întorceau spatele locuințelor mizere, înghesuite pe străduța atât de nepotrivit numită Paradise Walk, de partea cealaltă. La numărul 16, Arthur, tânărul majordom al soților Wilde, avea să răspundă dublei bătai în ușă a curierului și să se asigure că acea ultimă misivă ajunge în mâinile stăpânei sale, doamna Wilde.

Casele de pe Tite Street erau, cele mai multe, frumoase, dar în general fără nimic impunător, ocupând un teren care, cu numai câteva decenii mai devreme, fusese locul predilect al prostituatelor și al filfizonilor ce se revărsau din notoriile, pe atunci, Grădini Cremorne Pleasure (între timp demolate). Casa de la numărul 16 era domiciliul lui Oscar Wilde de numai vreo zece ani. Cu toate că garderoba, specificul meselor și stilul său general de viață sugerau abundența materială, Oscar nu era nici măcar proprietarul acelei locuințe modeste; pur și simplu o închiriasă. Oscar și soția lui, Constance, își asiguraseră dreptul de folosință a clădirii cu patru etaje și terasă din 1884, când li se păruse o construcție cu totul convențională, tipică pentru perioada de mai amplă dezvoltare a cartierului Chelsea din ultimul sfert al veacului al nouăsprezecelea.

Fostul cartier insalubru, dar dezvoltându-se rapid, își dobândise faima boemă în timpul deceniilor 1860 și 1870. La începutul anilor 1880, tinerii căsătoriți Wilde călcașeră pe urmele altor proprietari cu aspirații artistice, precum pictorul James McNeill Whistler și portretistul Frank Miles, care voiseră să-și procure propriul petic de boemă.

Soții Wilde urmaseră protocolul artistic și, precum prietenii lor Whistler și Miles mai înainte, îl angajaseră pe apreciatul arhitect avangardist Edward Godwin ca să le transforme casa convențională de cărămidă roșie în ceva cu mai mult farmec, surprinzător și după ultima modă. Și astfel, clădirea de la numărul 16 de pe Tite Street, cu gardul ei de fier negru și poartă de acces pentru servitori care ducea spre pivniță, domeniul lui Arthur și al bucătarului, a fost remodelată. Încăperile sale proiectate cu grijă contrastau cu stilul sumbru și îngrămădit care definise gustul victorian. Interioarele din Tite Street

erau șocant de lipsite de podoabe. Pereții fuseseră zugrăviți în alb și lustruiți, podelele acoperite de covoare simple, în tonuri palide; ușile despărțitoare fuseseră înlocuite cu draperii, iar mobilierul neîncărcat și aerisit dădea senzația de spațiu și de calm. Toate acestea scoteau bine în relief obiectele de artă și neobișnutele tușe decorative aduse de Godwin și de clienții săi. În salon, de exemplu, gravurile și desenele fuseseră etalate sub formă de friză, detașându-se îndrăzneț de pe o bandă lată, aurie. În aceeași cameră fuseseră lipite și înglobate în stucatura tavelor pene de păun.

Însă, în ciuda acestor înfloriri, casa de la numărul 16 de pe Tite Street nu despre bogății vorbea, ci despre aspirații. Era o casă care-i plasa pe locatarii ei în categoria minților liberale, a oamenilor cu gândire înaintată, care descopereau un izvor de plăcere în noile teritorii, periculos de apropiate de fostele mahalale londoneze, și care, în loc de a-și etala bogățiile printr-o acumulare de obiecte scumpe și de artă, își arătau aprecierea artistică prin cele câteva lucruri frumoase pe care le dețineau. Îi desemna pe soții Wilde drept deschizători de drumuri, cu mai mult gust și intelect decât bani. Și le fixa pavilionul pe cartagul unei mișcări numită de către cronicarii zilei „estetism“.

Poate din pricina faptului că nu dispuneau nici pe departe de mijloace nelimitate, făcuseră puține concesii artei în exteriorul casei, care, asemenea celor alăturate, expunea bovindouri standard și un portic pardosit cu dale, adăpostind treptele scunde către ușa din față. Numai îndrăzneța hotărâre de a vopsi în alb această intrare principală era un soi de declarație.

Bilețelul lui Oscar, intrând acum pe ușa aceea neconvențional albă, s-a pomenit într-o casă prea puțin schimbată de-a lungul unui deceniu. Nașterea copiilor, bineînțeles, adusesese odată cu ea și o cohortă de servitori și peste tot se puteau desluși semnele grăitoare ale perioadei în care locuiseră laolaltă. Alături de gravuri de artiști contemporani, precum Whistler, Edward Burne-Jones și Walter Crane, se puteau vedea portretele băieților, Cyril și Vyvyan, precum și un pastel al lui Cyril făcut de vecina artistă și prietenă a soților Wilde, Laura Hope.

Constance trebuie să fi citit ultimul *communiqué* grăbit al soțului ei cu oarecare îngrijorare. Deși soții Wilde erau obișnuiți să corespundă prin poștă și se deprinseseră să locuiască separat câteodată, când treburile lui Oscar făceau să fie mai practic așa, biletul aducea cu el o senzație de panică. Pe lângă faptul că-i cerea să rămână acasă, Oscar o informa pe soția lui că îi telegrafiasse domnului Badley, directorul Școlii Bedales, și că oprise învoirea plănuită pentru fiul lor cel mare, Cyril, lucru cu totul ieșit din comun din partea unui tată care nu numai că își adora fiul cel mare și se bucura de compania lui, dar se amesteca rareori în chestiuni banale precum călătoria, școala și aranjamentele de sărbători, aflate în sarcina soției sale.

Oscar stătea la Avondale de aproape trei săptămâni. Era un hotel având reputația de a fi „un mic Savoy în Piccadilly“, cu o excelentă bucătărie și un decor teatral pe măsură: o sufragerie îmbrăcată în marmură, cu fresce pe pereți și coloane cu capiteli aurite. Dar, spre deosebire de Savoy, situat incomod de departe pe Strand, Avondale avea un farmec unic pentru Oscar. Căci Wilde se afla în situația excepțională de a avea două spectacole de succes în West End ce se derulau simultan, iar Avondale îl plasa aproape la egală distanță de sălile unde se jucau *Soțul ideal* și *Ce înseamnă să fii onest*.

La doar câteva sute de metri de Avondale, la Teatrul Haymarket, se juca *Soțul ideal* încă de la începutul lui ianuarie. Piesa vorbea despre păcat și șantaj, despre reputația unei figuri publice al cărei trecut se întorsese ca s-o chinuiască. Societatea londoneză se îmbulzea să vadă cum avea să scape prim-ministrul născocit, sir Rober Chiltern, de doamna Cheveley, cea care, deținând informații despre faptul că, în tinerețea lui nechibzuită, vânduse secrete politice, îl șantaja. Cum avea să îndrepte lucrurile cu soția sa, care crezuse că „soțul ei ideal“ era mai presus de orice reproș?

Piesa avusese succes instantaneu. Oscar Wilde era „moda“ acelor prime săptămâni ale anului 1895. Londra se îmbulzea să vadă rochiile superbe în care se îmbrăcau reprezentantele feminine ale castei lui și să se lase amețită de limbajul bogat,

împodobit, și de epigramele amuzante pe care Oscar le făurise pentru ea. Oscar își subjugă audiența cu spiritul și ingeniozitatea lui; „întreaga societate inventa oscarwilde-isme“, anunța presa entuziasmată². Abilitatea lui Oscar de a-și condimenta povestirea atât de inteligent cu aforisme era ceea ce „țineau audiența permanent în stare de alertă“, era de părere un jurnal. „Când toate celelalte dau greș, el știe cum să șocheze ori să uluiască – o nouă senzație pare să fie tot ce-și dorește acea societate *fin de siècle*.“³ Devenise pur și simplu subiectul de conversație al întregului oraș, chiar al întregii țări.

Oscar ajunsese expert în arta de a crea senzație. Controversat și lipsit de remușcări, captivând lumea cu personalitatea sa magnetică, spiritul fabulos și harul de povestitor magic, era întruchiparea farmecului, a geniului și a aroganței înmănunchiate într-o singură persoană. Întreaga sa carieră fusese clădită pe talentul de a se face remarcat șocând, provocând și apoi cucerind publicul. Nu numai condeiul său putea să provoace; se specializase să-și folosească înfățișarea și comportamentul pentru a se lansa pe piață. Poza lui obișnuită nu făcea excepție. O imagine a „Marelui Oscar“ așa cum arăta la momentul acela, rotofei și languros, e ușor de readus în memorie. Faimos pentru veșmintele sale de dandy și comportamentul imoral, lipsit de remușcări, era subiectul a numeroase caricaturi care-l înfățișau ca pe un personaj înalt și oarecum supraponderal, imaculat și îmbrăcat în haine scumpe, cu un baston și o țigaretă în mână, o garoafă extravagantă, verde, la rever și o expresie nimicitoare.

Mai puțin simplu pentru noi, cei de azi, este să recreăm o imagine mintală a doamnei Oscar Wilde. Totuși, contemporanii săi n-ar fi avut probleme. Era o persoană cu înfățișare remarcabilă, de o frumusețe recunoscută de multă lume, cu activități adesea relatate în presă și ale cărei apariții în public și toalete erau de asemenea monitorizate pentru a menține trează curiozitatea publicului. De fapt, încă de la căsătoria lor, fermecătoarea soție a lui Oscar nu făcuse altceva decât să-i îmbunătățească și să-i completeze reputația. Constance Wilde

își contrabalansa soțul. Era virtuoasă și serioasă și închipuia contrastul ideal al spectaculozității lui căutate.

Născută Constance Lloyd, provenea dintr-o familie înstărită. Foarte respectabila sa familie, deși nu aristocratică, avea ramuri care se împletiseră cu cele mai înalte eșaloane ale societății. De o frumusețe izbitoare și o eleganță naturală, cu un impresionant păr castaniu și cu trăsături delicate, intrase în centrul atenției în 1884, când se căsătorise cu un bărbat care, la începutul aceluia deceniu, reușise să devină celebru mai înainte de a înregistra vreun succes – o realizare în sine.

Din momentul în care se căsătoriseră și apăruse doamna Oscar Wilde, Constance își folosisese nou-descoperita celebritate pentru a-și sprijini soțul pe care-l adora, însă și pentru a-și croi propria cale. Încurajase consecvent ambițiile lui Oscar și ajutase la formarea cercului său, iar cei care-l lăudau pe Oscar o cunoșteau foarte bine. Dar, în același timp, își urmase propriile pasiuni.

Persoanele care o prețuiau pe Constance Wilde nu se confundau cu admiratorii lui Oscar. Spre deosebire de autopromocia esteți, din rândul cărora Constance socotea fără îndoială că face parte, ea juca rolul de model pentru un cerc de femei liberale cu motivații mult mai cumpătate. Ele formau acea parte a societății care căuta atât să se autoamelioreze, cât și să amelioreze lucrurile percepute drept greșeli ale secolului al nouăsprezecelea.

Cei abonați la revista *The Young Woman* în ianuarie 1895 au putut vedea cea mai recentă fotografie a lui Constance însoțindu-i articolul despre „Cum să decorăm o casă”. Spre deosebire de Oscar, dornic oricând să pozeze, soția lui stătea mai degrabă stingherită în fața aparatului, arătând de-a dreptul încruntată și nesigură. Era expresia ei caracteristică în fața obiectivului, o înfățișare involuntară care, își dădea prea bine seama, o făcea să pară de o „solemnitate tragică”. Era surprinsă permanent de astfel de fotografii. „Chiar așa arăt?” întreba ea⁴.

Deși firea entuziastă și farmecul nu i se pot ghici, fotografia din *The Young Woman* îi arată chipul rotund și blând, cu părul

castaniu coafat după ultima modă pariziană: încrețit și coborât peste tâmples și urechi, apoi adus în spate și strâns într-un coc. Ochii par negri în fotografie, netrădându-și adevărata culoare, albastru-verzuie. Constance este immortalizată purtând una dintre toaletele sale „estetice“ preferate: o rochie cu mâneci lungi și cu un corsaj cu pliuri largi, cusute în talie. Mătasea putea fi roșu-închis sau verde, imprimată cu un model bine reliefat, de culoarea rodiei. La gât poartă două șiraguri de „mărgele artizanale“, strălucind ca niște pastile de tuse. Nu-ți dai seama că, dacă ar sta în picioare, ar avea peste un metru șaptezeci înălțime.

Răsfățată a revistelor de femei, doamna Oscar Wilde era renumită pentru toaletele frumoase, complementare cu ale soțului ei. Constance, ca atâtea alte femei cu vederi progresiste de atunci, se folosea de modă pentru a transmite câte ceva din propriile înclinații politice feministe. Cu o sută de ani înainte ca femeile să-și ardă sutienele, purta haine largi, în consens cu mișcarea de reformă a îmbrăcăminteii feminine și emanciparea femeilor din închisoarea corsetelor și a cercurilor crinolinelor. Purta ostentativ fuste-pantaloni, se afișa în șalvari turcești și vorbea despre virtuțile igienice ale țesăturilor higroscopice.

Dar în aceeași măsură în care veșmintele sale puteau fi „propagandistice“, erau și „estetice“, adoptate pentru frumusețe și pentru a exprima valoarea pe care purtătoarea lor o atribuia importanței frumuseții și plăcerii. Deși toaletele de zi erau practice și novatoare, cele de seară puteau fi spectaculoase.

Acel ianuarie nu făcuse excepție. Ceea ce Constance purtase în seara premierei *Soțului ideal* devenise un subiect în sine pentru presa feminină. Rochia ei fusese „făcută din crep verde moarat, combinat cu șifon verde și muselină de mătase neagră, cu bordură de trandafiri de catifea și panglici asortate“, își informase cititoarele *The Lady's Pictorial*.

Fusta este din crep moarat cu muselină de mătase neagră în jurul tivului, iar corsajul este din șifon verde presărat cu trandafiri și cu panglici lungi care coboară până aproape de bordura fusteii. Mânecele

Cuprins

<i>Mulțumiri</i>	7
<i>Introducere</i>	9
1. Păcatele părinților...	23
2. Un îngrozitor prost gust...	41
3. Floarea-soarelui și crinul	63
4. Bunthorne își ia mireasă	89
5. Violete în răcitor	106
6. Ardoare și indiferență	125
7. Un cuplu literat.	147
8. „Să nu sărute femeii“	168
9. <i>Qui patitur vincit</i>	188
10. Mama mea dragă.	209
11. O pădure crunt de întunecoasă	234
12. O Martă modernă	260
13. Împotrivirea limbilor.	296
14. Madame Holland	317
15. Viața e un lucru groaznic	335
<i>Epilog</i>	357
<i>Bibliografie selectivă</i>	365
<i>Note</i>	369
<i>Mulțumiri pentru ilustrații</i>	397